

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Summae seu Manualis Doct. Navarri

**Ávila, Esteban de
Azpilcueta, Martín de**

Lvgdvni, 1609

Restitutio II. quis debet restituere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41656

R'ESTITVTIO II.

Quis debeat restituere.

RETINENS rem alienam, siue bona fide, siue mala, tenetur restituere. Sed cum differentia.

Qui enim accepit & retinet bona fide rem, si eam amisit, vel absque eius culpa periit, satisfacit restituendo id in quo factus est locupletior. Et qui bona fide emit rem à non Domino, tenetur illam reddere suo domino, postquam rescuerit, etiam non reddito pretio pro eo dato. si autem compareat venditor, sufficit reddere illi, & recuperare pretium. num. 9. Si res amissa est, vel data, tenetur dare, id quo factus est locupletior, id est, pretium quod pro illo habuit. Et si in nihilo factus est locupletior, ad nihil tenetur domino, neque alteri, cui bona fide venderet illud, eodem, vel minori pretio, quo emerat. Quia nil amplius quam suum habet. si plus autem venderet quam emisisset, tenebitur illud plus restituere, aut aliud pro eo, quia quoad illud alienum retinet. ca. 17. num. 7. 8.

Qui occidit, vel percutit animal proximi, vel seruum, tenetur Domino restituere, quantum

V. v. tum

tum valet, aut quantò minoris valet propter deformitatē relictā ex vulnere. cap. 15. num. 20. 22.

Percutiens iniustē hominē liberum, tenetur illi restituere impensas curationis, & stipendia, quæ sanus lucrī faceret tēpore curationis: imò & tēpore totius vitæ, si factus est inhabilis ad lucrificandum. ca. 15. n. 23. quæ restitutio etiā habet locum in homicidā damnato per iudicem: vnde si suspendatur, tenentur eius hæredes restituere. num. 21.

Ob deformitatem vulneris libero inflicti, nil tenetur restituere, quia corpus liberum nullam habet æstimationē. Imò qui occidit hominē liberum non tenetur restituere pro eius vita. Bene tamen pro impensis Curationis, & pro dāmino, quod filij, & hæredes passi sunt, tum etiā expensas moderatas funeris. ca. 15. num. 20. Nouo num. 22.

Inter eos qui iniustē hominem occidunt computandus est ille, qui occidit excedendo debitum modum suæ debitæ defensionis, saltē si peccauit mort. nam & iste ad tantam tenetur restitutionem, sicut voluntariò occidens. ca. 15. num. 22. quod magis explicatur tit. homicidium. lit. M.

Qui dolo vel fraude inducit alium ad peccatū m. sicut pater, vel Dominus, tenetur de iustitia inducere illum ad veram penitentiam.

RESTITVTIO II. 675

nitentiam:secus si sine tali dolo, & de aliis
qui tantum ex charitate debent id facere.
cap. 14. num. 45.

De dante bona fide pecuniam adulteri-
nam, &c. vide tit. moneta, & pecunia.

Qui mala fide accipit rem alienam, aut
eadem mala fide emit illam à non Domino,
tenetur illam restituere in totum Domino.
cap. 17. num. 9.

Transgressio charitatis & misericordiae
non inducit restitutionem, quamuis alius
dammificetur. ca. 17. num. 11.

Obligatus ex quasi delicto tenetur resti-
tuere, vt iudex ferens iniquam sententiam
ob ignorantiam, vel imperitiam iuris. cap.
17. num. 11.

Qui consentit delinquenti aliquo ex ro-
nem modis relatis tit. Participatio, tenetur
restituere: sed diuersimodè: nam faciens, te-
netur semper, & in totum restituere: at verò
iubens, consulens, consentiens simpliciter,
recipiens, laudans, vel participans tantum,
tenentur ad restitutionem eius quod perue-
nit ad eos, & cuius fuerint causa sine qua
delictum non fuisset factum. Denique ta-
cens, obstans, & non manifestans solum te-
nentur, quando ad id obligantur ex officio,
quamuis fraudulenter, & mala voluntate
id omittant. num. 18.

Vv 2 Tenetur

Tenetur restituere occidens proximum iussu alterius, & famulus vsurarij, quia sunt facientes, iubentes verò sunt tamquam consentientes. num. 19.

Qui inuenit furem furantem à suo vicino, & accepit aliquid à fure, vt taceret, non tenetur restituere, quod fur furatus erat, nec quod accepit à fure si erat furis, dummodo non teneretur ex officio clamare. Imo non tenebitur restituere, quamuis vicino damnicato interroganti, vtrum viderit aliquid respondeat se nihil vidisse. num. 20. 21. Tenentur ex officio iudices clamare, & patres, & tutores, quoad bona filiorum, vel minorum. Non tamen tenetur iudex ob stare imminente quolibet periculo mortis, vel vulnerum: nec cum periculo vitæ, vel status, tenetur seruare vitam, vel bona alterius, sed sic Rempubicam. ibidem.

Qui non obstat maiori parti Capituli, vbi plura suffragia vincunt, quamuis peccet consentiendo delicto aliorum, non tenetur restituere, quando suffragia semel data non possunt reuocari. Idem quando, qui suffragatur, credit maiorem partem propter suum suffragium non mutaturam sententiam secus si crederet mutaturam. num. 21. ca. 17.

Confessarius qui per ignorantiam crasam absoluit ante restitutionem, vel antequam

RESTITVTIO II. 677

quam eam præcipiat pœnitenti ad id parato, tenetur restituere, si credit quod nisi restitutionem præciperet, pœnitens non restitueret, & si præciperet, sic. Non tamen tenetur si id omisit ob obliuionem, vel quia credidit id pœnitenti curæ fore. numer. 22.

Qui accipit aliquid iniuste ex voluntate dantis, ita vt versetur ex vtraque parte turpitudine, non tenetur restituere ex præcepto. num. 30.

De meretrice, aut alia fœmina accipiente ab amico suo per blanditiam, vel dolum: vide, Meretrix.

Viri etiam religiosi non tenentur restituere quod accipiunt à fœminis. num. 34. §. secundo ideo.

Tenetur restituere qui accepit aliquid, ne inferret damnum aliquod contra iustitiam. num. 29. Item qui accipit, vt bene fungatur suo officio. num. 31. §. 5.

Qui accipit aliquid turpiter, à dante iuste, tenetur restituere, vt ministri iustitiæ, & alij, qui tenentur illud facere ex iustitia aut alia virtute. Secus si teneatur solo debito honestatis, & non legali. num. 37.

¶ Tenentur tamen illi in conscientia, quando qui dedit, repetit saltem extra iudicium, & non ante. Nam quamdiu non
VV 3 repetit,

reperit, videtur consentire, vt alter retineat.
num. 34. in principio.

Expendentes fructus beneficiorum in
vltus prophanos, & ab eisdem accipientes
peccant, & tenentur restituere. num. 94.

Praelatus vel dominus habens ius con-
ferendi beneficium Ecclesiasticum, aut offi-
cium publicum, peccat, & tenetur restituere
quamuis sit Papa, si confert illud indig-
no: restituet autem non digno, vel digno-
ri praetermisso, sed Ecclesiae, vel Reipublicae,
cui damnum intulit. num. 96.

Qui est causa, quod aliquis mulctetur
poena iniusta, vel quod non consequatur
suum ius, tenetur restituere. num. 97.

Qui sibi accipit de naufragio, quid fa-
ciet vide tit. naufragium: Et de soluentis
iniuste, carcere detentum, vide tit. Carcer.

Qui fingens paupertatem, aut aliam ne-
cessitatem, vt accipiat eleemosynam, acci-
pit eam, tenetur restituere non danti, sed
pauperibus, aut piis operibus. Secus si simu-
latio non fuit causa finalis sed tantum im-
pulsiva ad paruas eleemosynas. ca. 17. num.
107.

Tenetur restituere qui non soluit famu-
lis totum pretium, quod eis debet ex con-
uentione expressa, vel tacita. num. 108.

Accipiens aliquid occulte ab eo, cui non
displiceret

displiceret si manifestò acciperet, sed sic ob occultam acceptionem, peccat venialiter, sed ad nil tenetur, vt filij, & serui. Quòd si accipiat ad donandum, vel vendendum, peccat mortal. & tenetur restituere. num. 139.

Qui obligauit aliqua via magnatem vt sibi conferat officium pretio aestimabile, non tenetur restituere id quod ex tali officio lucratur. num. 222. & Nou. 223.

De consumente rem alienam in extrema necessitate, vide, necessitas: de stupratore Virginis vel sceminæ, & de meretrice vide Luxuria.

De accipiente ne accuset, vide Accusatio; de extorquente per metum, tit. metus: de Iudice iniquè iudicans. tit. Iudex. de Caupone, & de filio adulterino, vide Caupo, & Adulterium.

DE IMPEDIENTE

bonum alienum.

§.

ILLE solus, & omnis impediens bonum alienum tenetur regulariter restituere, qui impedit alium à consequendo officio,

Vv 4 vel

vel beneficio, vel alio bono ad quod habe-
bat ius in re, vel ad rem, vel si impedit con-
tra iustitiam, vel per vim, metum &c. (quam-
uis ille non habeat tale ius) tenetur resti-
tuere: aliàs non, quamuis mala intentione
faciat. ca. 17. num. 69. & 74. & 97.

Qui blanditiis, absque metu, & dolo
facit testamentum, vel legatum transferri
in alium, non tenetur restituere: secus si per
vim, dolum vel mendacium, vt dicendo
non esse cognatum, esse ignarum, malum &
cæt. sed nec tunc tenetur restituere quan-
tum impediuit, sed iudicio boni viri.
num. 73. De iure in re, vel ad rem, vide tit.
ius.

Qui est causa vt aliquis iniusta pena
mulctetur, vel non consequatur suum ius,
tenetur restituere. num. 97.

Qui impedit laborem agricolæ iniuste,
tenetur restituere. num. 74.

Qui prohibuit venditionem, vel pesca-
tionem, peccat, & tenetur restituere lu-
crum, quod verisimiliter impediuit. nume-
ro 120.

Quinque conditiones requiruntur, vt
quis iuste possit venatum aut piscatum
prohibere. I. Auctoritas regia iusta: vel
consensus populi liber à metu: vel prescrip-
tio canonica sine vi & metu introducta.

II. ¶

RESTITVTIO II. 681

II. Vt ob occasionem ferarum extra loca prohibita, non puniat eos, qui non procurant dolis eas è prohibito loco extrahi, vt extra illa eas capiat: aliàs enim punire posset. III. Vt prohibeat in suis propriis prædiis: quamuis sufficit, vt Domini aliorum sua sponte in id consentiant. IV. Vt restituat omne damnum, quod illæ feræ alienis prædiis faciunt, quorum Domini in damnum eorum non consentiunt, quamuis in aliorum damnum consentiant. V. Vt caueat prohibens, ne subditi timentes eum, & ministros eius, & fugientes odium, & indignationem, & minas eorum, quia eis sæpe opus habeant, petere non audeant, qui peterent ab aliis sibi paribus: quia eiusmodi metus, etiam si alioqui non esset omnino iustus, inducit obligationem restituendi. cap. 17. num. 120. 121.

De participante in damno dato. vide, Damnum.

RESTITVTIO III. Quid sit restituendum. Regulariter loquendo restituenda est res ipsa aliena, vel si ea non potest, eius æstimatio. Non tamen est restituenda in sua ipsa specie, quando ex hoc manifestaretur peccator occultus, vel sequeretur aliud graue damnum. cap. 17. num. 24.

RESTI